

N:o 48.

Ank. till Riksd. kansli den 5 april 1889, kl. 7 e. m.

Utlåtande. med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i villkoren för ett af Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag beviljadt lån.

(R. A.)

I en den 8 sistlidne mars till Riksdagen aflåten, till statsutskottet remitterad proposition (n:o 24) har Kongl. Maj:t, i anledning af en utaf styrelsen för Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag gjord ansökning om utsträckt tid för amortering af ett bolaget af Rikets Ständer enligt skrifvelse den 7 september 1863 från riksgäldskontoret beviljadt lån, föreslagit Riksdagen medgifva, att, sedan af återstoden af berörda lån, utgörande vid 1889 års ingång 468,037 kronor 62 öre, ett belopp af 37 kronor 62 öre blifvit af bolaget till riksgäldskontoret inbetaldt jemte ränta å sistnämnda belopp, efter fyra procent för år räknadt, från samma års början, till dess inbetalningen sker, återstoden af lånet 468,000 kronor finge med ränta återbetalas på det sätt, att bolaget å sagda återstod inom slutet af hvarje år från och med det innevarande erlade en annuitet af fem procent, hvaraf fyra procent skulle beräknas såsom ränta, och återstoden utgöra kapitalafbetalning.

Af det vid denna proposition fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden inhemtas, att statsrådet och chefen för civildepartementet vid detta ärendes föredragning anförde följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 7 september 1863 anmälde Rikets Ständer att för byggandet af jernväg mellan Kristianstad och Hessleholms station å södra stambanan Rikets Ständer beviljat det för denna jernvägs anläggande bildade bolag ett mot två tredjedelar af den till 1,080,000 riksdaler beräknade kostnaden svarande lån, att från riksgäldskontoret utgå med 720,000 riksdaler, hvilket lån, finge räntefritt innehållas under två år från den dag, hvarje särskild del deraf blifvit lyftad, hvarefter å lånebeloppet, i den mån lyftning egt rum, skulle inom hvarje kalenderårs slut inbetalas fem

Bih. till Riksd. Prot. 1889. 4 Saml. 1 Afd. 29 Häft.

procent efter år räknadt, hvaraf skulle, för hvad af lånet dessförinnan icke godtgjorts, beräknas fyra procent årlig ränta, och återstoden utgöra kapitalafbetalning. Och genom nådigt bref den 11 september 1863 godkände Kongl. Maj:t de af Rikets Ständer i afseende å detta låneunderstöds utbekommande och användande samt dermed förenade vilkor, åligganden och rättigheter meddelade beslut och stadganden.

Sedan Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag fått lyfta detta lån och derå åtnjutit stadgad räntefrihet, har bolaget genom erläggande årligen af den stadgade annuiteten, 36,000 kronor, minskat skulden, så att kapitalåterstoden å lånet vid 1889 års början utgjorde 468,037 kronor 62 öre.

Sedan Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag vid ordinarie bolagsstämma den 6 juni 1888 lemnat bolagets styrelse i uppdrag att vidtaga åtgärder för att på lämpligaste sätt få konverteradt så väl nämnda statslån som ock ett Sölvesborg—Kristianstads jernvägsaktiebolag från Kristianstads sparbank beviljadt lån, hvars förräntande och amorterande Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag åtagit sig, och å hvilket lån, ursprungligen å 60,000 kronor, vid innevarande års början enligt uppgift återstår oguldet 46,477 kronor 5 öre, har styrelsen för förstnämnda bolag uti en till Eders Kongl. Maj:t ingifven skrift anført: att bolaget under flera år från början af sin verksamhet endast kunnat gifva högst ringa utdelningar åt aktieegarne; att, ehuru sedermera en betydlig förbättring härutinnan inträdt, en återgång likväl å nyo låtit sig kännas; att orsakerna härtill vore att söka dels deri, att den allmänna rörelsen under de senare åren minskats, och dels deri, att flere jernvägar i närheten blifvit anlagda, de der fått öfvertaga en del af den trafik, som dessförinnan gått å Kristianstad—Hessleholms jernväg; att dessa omständigheter föranledt bolaget att söka vidtaga åtgärder, syftande derhän, att annuiteterna å omförmälda båda lån måtte kunna förminskas; att en dylik förminskning i annuiteterna kunde åstadkommas antingen derigenom, att utsträckt amorteringstid för statslånet medgäfvos, eller ock derigenom, att lånen inbetaltes på en gång och ett obligationslån upptoges på fyratio års amortering, enär tiden för en sådan operation syntes styrelsen vara mycket lämplig med hänsigt så väl dertill, att penningetillgången inom och utom landet för närvarande vore riklig, som ock att räntefoten till följd derat betydligt fallit; att erhållandet af ett sådant lån torde vara satt utom allt tvifvel, då bolagets ställning vore mycket god; att det ock torde vara med billighet öfverensstämmande, att den närvarande generationen af aktieegare bereddes någon lindring vid det redan omnämnda förhållandet, att någon utdelning af betydighet under en lång tid icke kommit dem till godo; att, enär bolaget emellertid vore bundet af de vilkor, som i fråga om statslånets återbetalande blifvit stadgade, det icke vore för bolaget möjligt att bereda

sig de åsyftade fördelarne utan Eders Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd och Riksdagens medgifvande af en förändring af samma vilkor; samt att bolaget redan berättigats att på en gång inbetala ofvannämnda lån hos sparbanken i Kristianstad.

På sålunda anförda skäl och med aberopande jemväl deraf, att enligt styrelsens för statens jernvägstrafik underdåniga berättelse för år 1887 Kristianstad—Hessleholms jernväg förskaffat staten samma år en inkomst för anländ och afgången trafik af 289,910 kronor 32 öre och således mera än hvarje annan enskild svensk bana, hvilket förhållande äfven en längre följd af år egt rum, har bolagsstyrelsen å bolagets vägnar anhållit, att Eders Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta framställning derom, att Riksdagen måtte för sin del medgifva, att det återstående beloppet af statslånet, 468,037 kronor 62 öre, finge antingen amorteras under en tid af ytterligare 40 år från detta års början eller ock någon kort tid efter uppsägning från bolagets sida eller å viss bestämd tid på en gång inbetalas till kapital och vid inbetalningen upplupen ränta.

Fullmäktige i riksgäldskontoret, som lemnats tillfälle att i detta ärende afgifva yttrande, hafva uti skrifvelse den 7 nästlidne februari, jemte anmälan att bolagets för statslånet till riksgäldskontoret utfärdade skuldförbindelse, daterad den 12 mars 1864, blifvit den 13 juni 1881 i bolagets jernväg intecknad med bästa förmånsrätt, tillika anført, att vid bedömandet af det första alternativet i ansökningen synnerligt afseende borde fästas dervid, att de till riksgäldskontoret ingående ränte- och kapitalbetalningar numera i riksstaten upptoges såsom afdragspost å förslagsanslaget till annuiter å statsskulden m. m. och således, lika med den behållna inkomsten af statens jernvägstrafik, minskade det belopp, som för statsskuldens förräntning och amortering måste af skattemedel utgå. Det syntes alltså fullmäktige vara till gagn för statsverket, om annuitererna å ett från riksgäldskontoret utlemnadt lån, för hvilket säkerheten vore betryggande och hvarå räntefoten ej vore lägre än den, som vid statens upplåning kunde ernås, något utsträcktes och derigenom under längre tid än ursprungligen varit afsedt beredde lättnad i utgifterna för statsskulden. Då således i detta fall statens och sökande-bolagets fördel sammanföle, ansåge sig fullmäktige böra förorda nådigt afseende å bolagets anhållan i fråga om amorteringstidens utsträckning, hvilken lämpligast syntes böra verkställas på sådant sätt, att bolaget på lånets nuvarande återstod, jemnad till 468,000 kronor, efter inbetalning af 37 kronor 62 öre, från och med innevarande års slut till riksgäldskontoret erlade en annuitet af fem procent, hvaraf fyra procent ränta och återstoden kapitalafbetalning. Härigenom skulle lånet amorteras på omkring fyratioett år, räknadt från och med innevarande år, således på ungefärligen samma tid, bo-

laget i ansökningen afsett, under det att lånet, med bibehållande af de nu gällande villkoren, komme att slutbetalas år 1907.

Beträffande bolagets alternativt gjorda framställning att till riksgäldskontoret få på en gång återbetala lånet i dess helhet jemte ränta till och med betalningsdagen, hafva fullmäktige yttrat, att äfven häremot något hinder från riksgäldskontorets synpunkt icke mötte, förutsatt att inbetalningen kunde ske utan ränteförlust för staten, d. v. s. å tid, då medlen kunde användas till konvertering af något statens skuldbelopp, löpande med samma ränta som ifrågavarande lån eller med högre ränta än detta. Enär en sådan konvertering möjligen kunde under närmaste framtid verkställas, men härvid åtskilliga, ännu ej fullt bestämbara omständigheter måste ur riksgäldskontorets synpunkt tagas i betraktande, syntes rätt till lånets återbetalning i dess helhet ej böra bolaget tillerkännas annorledes än å tid, vare sig efter uppsägning eller på förhand bestämd, som fullmäktige vid öfverenskommelse derom med bolaget funne sig kunna utan förlust för staten medgifva.

Då fullmäktige i riksgäldskontoret sálunda ansett amorteringstidens utsträckning — hvilken, enligt hvad mig meddelats, bolaget sjelft föredrager framför det andra af bolaget framställda alternativet — i detta fall vara till fördel för staten, anser jag mig häruti ega ett tillräckligt skäl att förorda en dylik utsträckning, på det sätt fullmäktige föreslagit.

Till belysande af bolagets ekonomiska ställning och dess förmåga att fullgöra sina förbindelser vill jag endast tillägga, att bolaget, enligt ett vid ansökningen fogadt räkenskapssammandrag den 31 december 1887, egde, utöfver inbetaldt aktiekapital å 829,300 kronor, en reservfond å 169,013 kronor 57 öre samt en besparingsfond af 31,449 kronor 26 öre.»

Utskottet har ej något att erinra mot denna Kongl. Maj:ts framställning, utan hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 5 april 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation:

af herr *A. Peterson*.